

MIJN IEMAND

Van Herbjørg Wassmo verschenen ook bij De Geus

Het boek Dina

Het boek Benjamin

Het boek Karna

Het huis met de blinde serre

De stille kamer

Huidloze hemel

Het motief

De zevende ontmoeting

Sanne

Een glas melk

Honderd jaar

Enkele ogenblikken

Dina's erfenis

HERBJØRG WASSMO

Mijn iemand

Uit het Noors vertaald door Paula Stevens

DE GEUS

AMSTERDAM • ANTWERPEN

Oorspronkelijke titel *Mitt menneske*, verschenen bij Gyldendal
Oorspronkelijke tekst © Gyldendal Norsk Forlag AS, Oslo 2021
Nederlandse vertaling © Paula Stevens en De Geus bv, Amsterdam 2024
Omslagontwerp bij Barbara
Omslagbeeld © *La blanchisseuse*, Henri de Toulouse-
Lautrec, Private Collection/Bridgeman Images
Typografie binnenwerk Crius Group, Hulshout, België

ISBN 978 90 445 4717 7

NUR 302

De werkelijkheid bestaat in de menselijke geest, en nergens anders.

– GEORGE ORWELL, *1984*

Voorwoord

Deze twee mensen, Rut en Gorm, komen elkaar al sinds hun jeugd af en toe tegen, maar leren elkaar nooit echt kennen. Ze zijn als stukken drijfhout die in de vloedlijn tegen elkaar aan dobberen, om daarna weer uit elkaar gedreven te worden door stroming en wind. De eerste keer dat ze elkaar ontmoeten, zijn ze zeven en negen jaar oud. Hij wordt door een stel oudere pestkoppen uitgedaagd om een steen tegen een paal te gooien en zo te bewijzen dat hij haar vriendje niet is. De steen kaatst terug en raakt haar voorhoofd. Daar houdt ze voor de rest van haar leven een litteken aan over. Geen van beiden zal deze gebeurtenis, of de ander, ooit vergeten.

1984-1988

1

Op het moment dat Gorm de kamer binnenstapte, besepte hij dat hij de enige was die niet wist wat er met zijn zus was gebeurd.

Juffrouw Sørvik had hem uit de ochtendvergadering gehaald en hem gevraagd om meteen naar huis te gaan. De ambulance voor het huis was al een waarschuwing geweest, en er stond een arts over Mariannes bed gebogen.

Hij voelde de voeten die hem verder de kamer in droegen niet. Maar hij liep. De inhoud van de emmer en de instrumenten vertelden hem dat ze net haar maag hadden leeggepompt. De arts depte haar gezicht schoon. Twee ziekenbroeders maakten een brancard klaar.

Marianne lag levenloos in het bed, met gesloten ogen.

Gorm pakte haar hand beet. Die was ijskoud.

‘Wat heeft ze ingenomen?’ hoorde hij zichzelf vragen.

‘Dat weten we nog niet,’ antwoordde de dokter.

‘Was ze bij bewustzijn?’

‘Nee. We nemen haar mee. Er is geen plaats voor u in de ambulance, maar u kunt achter ons aan rijden.’

‘Hoe ernstig is het?’

‘De hulp wist niet hoelang ze hier al lag. Het spijt me, maar dat is alles wat ik ervan kan zeggen,’ zei de dokter zonder hem aan te kijken.

Met een paar simpele bewegingen hevelde de broeders Marianne over op de brancard, als een bundeltje kleren. Daarna droegen ze haar de kamer uit, de trap af. Hij liep naar de deuropening en zag hoe ze trede voor trede naar beneden liepen, in een merkwaardige, beheerste dans. De man die vooropliep, had zijn sterke armen boven

zijn hoofd geheven om de brancard recht te houden. De achterste man liep om dezelfde redenen bijna gehurkt.

Hij zat in de gang te wachten tot iemand hem kwam vertellen dat ze helaas niets meer hadden kunnen doen. Maar ze leken zijn bestaan vergeten te zijn. Het ging nu dan ook niet om hem. Hij haalde een paar keer een kartonnen bekertje lauw water uit een container aan de muur. Nam er dwangmatig kleine slokjes van.

Het was nog vroeg in de ochtend. Hij was alleen met alle lege stoelen die keurig langs de wanden stonden. Had alle ruimte. Hoefde geen moeite te doen om een smoes te bedenken voor het geval dat iemand hem herkende. Eén keer stak iemand zijn hoofd om de hoek van een deur, maar diegene verdween meteen weer. De deur klapte dicht en zwiepte onmiddellijk door naar de andere kant. In het schrille licht van de plafondlampen werden de vlekken van vele handen zichtbaar.

Het bizarste van het wachten op een doodsbericht was dat je nog kon nadenken.

Hij had al een poosje begrepen dat Marianne het moeilijk had. Had hij dat jaren geleden al moeten begrijpen, toen ze met Jan trouwde? Nee. In die tijd dacht hij niet zo. En hij had in elk geval gedacht dat het allang over was. Hij was ervan uitgegaan dat zij degene was die wilde scheiden, en dat ze geen financiële zorgen had. Hij had natuurlijk meer met haar moeten praten, maar de tijd was zo snel gegaan.

Toen Edel en zij thuishkwamen om de inboedel van het Grandehuis te verdelen, had hij zijn zussen in het ouderlijk huis ondergebracht en was zelf in het kamertje achter zijn kantoor gaan slapen. Hij had geen idee waar zijn zussen over gepraat hadden, want hij had het die dagen zo ontzettend druk gehad. Hij was vooral bezig geweest met de grootse plannen voor de uitbreiding van het winkel pand.

Ze hadden twee keer 's avonds met elkaar in het Grand Hotel gegeten, maar hij had toen niet gemerkt dat Marianne ook maar

in de verste verte dood wilde. Integendeel. Ze hadden over de erfenis en de verdeling van de inboedel gepraat. Toen Edel weer vertrok, vroeg Marianne of het goed was dat zij nog een poosje bleef, ze had nog een paar vrije dagen over. 'Ja, natuurlijk, blijf zolang je wilt,' had hij gezegd.

Had haar vraag hem verbaasd? Ja. Het huis was overdag vol werklui en bouwlawaai. Maar dat wist ze.

Had hij moeten zien dat alles niet was zoals het moest zijn? Ja, natuurlijk had hij dat moeten zien. Maar hij bleef op de zaak slapen, ging naar vergaderingen en zag toe op de verbouwing. Bovendien dacht hij dat ze met oude vrienden had afgesproken en dat ze genoeg te doen had.

De eerste avond nadat Edel was vertrokken, hadden ze samen gegeten in de keuken van het Grande-huis en had hij haar gevraagd hoe het leven als alleenstaande was.

'Heel rustig,' had ze gezegd.

'En je kinderen?'

'Die zijn bij hun vader en hebben hun eigen leven. Daar wonen ze vlak bij hun school en hun vrienden. Ik heb maar een klein appartementje, met één slaapkamer.'

'En je werk in het ziekenhuis?'

'Zoals altijd,' had ze geantwoord.

Op dat moment had hij haar moeten doorzien. Had moeten vragen hoe het écht met haar ging. Of ze ergens met hem over wilde praten. Maar dat vroeg hij niet. Nodigde haar niet uit hem in vertrouwen te nemen. En nu was het misschien te laat.

Het kartonnen bekertje was leeg. Hij verfrommelde het tot een harde prop in zijn vuist. De klapdeuren vlak voor hem gingen een paar keer open en dicht. Verpleegkundigen en artsen holden langs hem heen. Een paar knikten zelfs tegen hem. Had hij teruggeknikt?

Toen hij de deur een uur lang had bewaakt, kwam er een arts naar hem toe, met lange, aarzelende passen.

Gorm kwam overeind en bleef staan als een soldaat die op een bevel wachtte. De ander stak hem zijn hand toe. Die greep hij alsof

het een anker was. De arts schraapte discreet zijn keel.

‘U mag naar haar toe. Maar probeer niet met haar te praten of iets te vragen. Ze is erg versuft en heeft rust nodig.’

‘Dank u!’ zei Gorm met een kleine buiging. Alsof zijn moeder in de kamer was en had gezien dat de arts hem iets kostbaars had gegeven.

Ze lag in bed, met gesloten ogen. Bijna toegeknepen. Verder was haar gezicht glad en grauw. Iemand had haar lange, piekerige haren bijeengebonden met een elastiekje. Hij pakte een stoel en ging naast het bed zitten. Aarzelend pakte hij met beide handen haar hand vast. Ze had een infuus in haar arm. Met wat, wist hij niet. Er was veel wat hij niet wist.

‘Het komt wel goed, Marianne,’ fluisterde hij vastberaden.

Er trilde iets in haar mondhoeken, maar haar hand lag slap in de zijne.

‘Ik laat je niet gaan, weet je. Het komt wel goed,’ herhaalde hij.

Hij bleef zitten tot een verpleegster kwam zeggen dat hij moest vertrekken. Ze wilden haar opfrissen voor de visite. Ik ben er immers al, dacht hij. Maar dat zei hij niet. Hij stond op, boog zich voorover en kustte Marianne vluchtig op haar neus. Dacht te zien dat ze heel even haar ogen opende. Maar dat was waarschijnlijk alleen maar wensdenken.

‘Meneer Grande. We zullen goed voor haar zorgen, echt waar,’ zei de verpleegster ernstig.

‘Wanneer mag ik weer komen?’ vroeg hij.

‘Vanmiddag is er bezoekuur. Maar u mag vast wel eerder bij haar.’

Hij kon onmogelijk meteen teruggaan naar kantoor. Reed doel-loos rond. Tankte ergens langs de rijksweg benzine. Het daglicht probeerde door de herfstige natte sneeuw heen te breken. Hij vulde de ruitenvloeistof bij en haalde een aftandse wisser over de ruiten. Reed daarna weer een hele poos over de modderige onverharde wegen rond de stad.

Later die dag ging hij terug naar het ziekenhuis en mocht buiten

het bezoeken om naar haar toe. Ze deed haar ogen nog steeds niet open. Hij trok de stoel naast het bed en pakte de hand waar geen infuus in zat. Haar polsader lag dik en blauw tussen zijn vingers. Hij probeerde een simpel gesprek te voeren. Banale zinnestels. Zoals 'Hoe gaat het met je?', maar ze gaf geen antwoord.

Terwijl hij daar zat, kwam de arts langs. Die schudde zijn hand en glimlachte bemoedigend. Het ging goed, deelde hij over Marianes hoofd heen mee, zonder haar zelf iets te vragen. Ze wilden haar vandaag nog hier houden, maar morgen mocht ze naar huis.

En dan, dacht Gorm. Hij voelde een paniek die hij niet wilde toelaten. Toen de arts was vertrokken, vroeg hij Marianne of ze niet liever nog een dag extra in het ziekenhuis wilde blijven. Ze schudde haar hoofd op het kussen.

Hij probeerde praktisch te denken. Liet zijn ogen door de kamer gaan, op zoek naar een oplossing. Tussen het raam en de radiator was het stucwerk van de muur gevallen. De plek was verkleurd en vlekkelig. Terwijl hij die bestudeerde, begreep hij dat het geen goed idee was om haar mee terug te nemen naar de kamer waar alles was gebeurd.

'Zal ik Edels kamer in orde laten maken? Wil je daar liever slapen?'

Ze knikte en tastte naar zijn hand.

'En jij dan? Waar ga jij slapen?'

Dat waren de eerste woorden die ze zei.

'In de kamer ernaast, in mijn eigen bed. Het spijt me dat ik je alleen in het huis heb achtergelaten nadat Edel was vertrokken. Ik had niet door hoe je je voelde,' zei hij terwijl hij in haar hand kneep.

'Nee,' mompelde ze en ze sloot haar ogen.

Terug op kantoor dwong hij zijn hersenen om rationeel te functioneren. Hij vroeg juffrouw Sørvik de vergadering met de gemeente uit te stellen tot de volgende week en dat door te geven aan degenen die daarbij aanwezig hadden zullen zijn, Ilse en Torstein.

Juffrouw Sørvik vertrok geen spier. Knikte alleen maar.

Nadat hij een poosje geprobeerd had zijn normale kantoorrou-

tines te volgen, op de automatische piloot, bedacht hij opeens dat hij met de hulp in het Grande-huis moest praten. Met haar moest praten over wat er was gebeurd. Zij had Marianne immers gevonden. En hij moest niet vergeten de praktische zaken met haar door te nemen in verband met Mariannes thuiskomst. Daarom vroeg hij juffrouw Sørvik ervoor te zorgen dat het meisje in het Grande-huis bleef tot hij thuiskwam.

Daarna ijsbeerde hij door zijn kantoor terwijl de deur naar de receptie openstond. Hoe leg je een jonge hulp in de huishouding uit dat je zuster heeft geprobeerd zelfmoord te plegen?

De grote wandklok gaf aan dat er tien minuten verstreken waren. Hij ontkwam er toch niet aan. En toen hij hoorde dat juffrouw Sørvik het telefoongesprek met het Grande-huis had beëindigd, besloot hij ook haar over Marianne te vertellen, hoewel ze ongetwijfeld al wist wat er was gebeurd. Dat had hij ook gedaan toen Turid destijds samen met Siri was vertrokken en hem had verlaten. Er was iets met juffrouw Sørvik. Een instinct. Ze wist sowieso alles van de familie. Maar hij had haar dan ook geërfd van zijn vader, net als al het andere.

Hij pakte zijn jas van de kapstok en liep zijn kantoor uit, naar de receptie. Juffrouw Sørvik was alleen. Hij bleef voor haar bureau staan, met zijn jas in zijn handen. Ze stond afwachtend op. Haar blik was direct en neutraal.

‘Ik ga nu en kom vandaag niet meer terug. Marianne heeft geprobeerd er een einde aan te maken, zie je. Ik haal haar morgen op uit het ziekenhuis, dus het kan zijn dat ik dan ook niet kom.’

Juffrouw Sørvik knikte, zonder vragen te stellen. Alsof ‘proberen er een einde aan te maken’ nou eenmaal iets was wat mensen deden. Je moest er alleen niet over praten.

‘Zou je de werklui bij mij thuis willen vragen een paar dagen vrij te nemen?’

‘U hoeft zich nergens zorgen over te maken, meneer Grande. Ik regel het allemaal wel.’

‘Dank je wel, je bent een engel.’